

Hortativ

い. し. けい

U japanskom često 意志形,¹ vrlo je star oblik glagola. Zbog svoje starosti, oblik je s promjenama u jeziku nakupio raznolika značenja i okamenio se u raznim izrazima pa je nezahvalno govoriti o jednom jedinstvenom tumačenju. Često korištena, kao i neka manje često korištena značenja dana su u nastavku.

Teorija

み. ぜん. けい

U starom jeziku nastavak je bio ~む, a dodavao se na 未然形; bazu glagola koja za 五段 završava samoglasnikom *a* i na koju danas dodajemo negaciju, pasiv itd. Tokom Edo perioda, nastavak se iz む promijenio u う, a kako su samoglasnici *a* i *u* znatno različiti po konfiguraciji usta, zadnje *a* se s vremenom pomaknulo prema *o*.

	辞書形	意志形	例	
一段	～る	～よう	食べる 見る	→ 食べよう → 見よう
五段	～く ～ぐ ～す ～つ ～う ～ぶ ～む ～る ～ぬ	～こう ～ごう ～そう ～とう ～おう ～ぼう ～もう ～ろう ～のう	行く 泳ぐ 話す 持つ 追う 選ぶ 読む 切る 死ぬ	→ 行こう → 泳ごう → 話そう → 持とう → 追おう → 選ぼう → 読もう → 切ろう → 死のう
不規則			ある くる する	→ あろう → こよう → しょう
形容詞	～い	～かろう	美しい	→ 美しかろう
助動詞			だ です	→ だろう → でしょう
	～ます	～ましょう	行きます	→ 行きましょう

Na našu veliku sreću, tvorba je potpuno pravilna za 五段 glagole - dovoljno je samoglasnik zadnje mōre promijeniti u *o* i dodati う. Za 一段 glagole prolazimo očekivano jeftino - samo mijenjajući る za よう.

¹Ili 意向形 (い. こう. けい), u eng. lingvističke izraze se preslikava na više upotreba: *volitional*, *hortative*, *presumptive*.

Poziv ili prijedlog

Kad rečenicu koja završava ovim oblikom uputimo sugovornicima, oni je tumače kao prijedlog ili poziv na radnju. Uočimo kako je razlika između nagađanja u starom obliku i poziva jedino u kontekstu.

すしを食べに行こう。 *Hajmo na suši.*
 ゆび さ や
 人に指を指すのを辞めましょう。 *Hajmo ne pokazivati prstom na ljude.*

Namjera

Kažemo li iste rečenice iz prethodnog odlomka sami sebi (ne usmjereno nekom sugovorniku, iako nas sugovornik možda čuje), bit će protumačene kao namjera. Razlika je ovdje sasvim kontekstualna i u načinu na koji kažemo - možemo na takvu situaciju gledati kao da samom sebi dajemo prijedlog. Ovakvo će se značenje pojavljivati pretežno u govornom, kolokvijalnom jeziku.

すしを食べに行こう。 *Ah, idem na suši.*
 人に指を指すのを辞めよう。 *Trebao bih prestati pokazivati prstom na ljude.*

Da se radi o namjeri možemo dodatno naglasiti citiranjem rečenog kao vlastite misli s ~ と思う。 Ostavimo li kraj u nesvršenom obliku, možemo reći da nešto *razmatramo* kao opciju.

すしを食べに行こうと思う。 *Mislim ići na suši.*
 人に指を指すのを辞めようと思っている。 *Razmatram više ne upirati prstom u ljude.*

Izvorno značenje - nagađanje bez pokrića

Ovakvo se značenje sve rjeđe sreće u svakodnevnom govoru i zvuči pomalo arhaično. Danas se za sva nagađanja ove vrste koristi だろう iza predikatnog oblika glavnog glagola. Pogledajmo primjere:

あした、雨がふろう。 *Valjda će sutra kiša. (teatralno, arhaično)*
 あした、雨がふるだろう。 *Valjda će sutra kiša.*
 武はここへ来よう。 *Takeši će valjda doći ovdje. (teatralno, arhaično)*
 武はここへ来るだろう。 *Takeši će valjda doći ovdje.*
 西洋人の食べ物は美味しくなかろう。 *Zapadnjačka hrana valjda nije fina. (vrlo arhaično)*
 西洋人の食べ物は美味しくないだろう。 *Zapadnjačka hrana valjda nije fina.*

U arhaičnoj verziji ovaj oblik ima ograničenje kojeg smo u modernom jeziku oslobođeni - ne možemo ga lijepo koristiti za pretpostavke u prošlosti.

私のケーキも食べただろう。 *Pojeo si i moju tortu, zar ne.*
 私のケーキも食べたらう。 *Pojeo si i moju tortu, zar ne. (kolokvijalno)²*

²Vrlo često kraćenje na Tokijskom govornom području, događa se **samo iza prošlog oblika** predikata da se izbjegn timer dva uzastopna suglasnika *t / d*.

Pokušaj s ~ とする

Dodamo li na 意志形 i ~ とする, možemo izraziti pokušaj. Na hrvatskom *pokušavamo* mnogo različitih stvari, ali u japanskom su pokušaji nešto precizniji. Za razliku od ~ てみる kojeg već vjerojatno znamo, a koji izražava *pokus* više nego *pokušaj*,³ ovdje je vršitelju radnje stalo do izvršenja radnje.

と
花を取ろうとした。 *Pokušao sam ubrati cvijet.*

つか
猫がネズミを捕まえようとしている。 *Mačka pokušava uloviti miša.*

Značenje ovog pokušaja je vrlo precizno u vremenu - uvijek imamo osjećaj da govorimo o trenutku prije nego radnja uspije ili propadne. Zato ovaj oblik (uglavnom) nećemo koristiti kad želimo pričati o nečemu na čemu već neko vrijeme dugo radimo ili što ćemo pokušati učiniti daleko u budućnosti. Uočimo kako u prošlosti nemamo takvih problema.

りゅう. がく
5 年後、日本へ留学しようとする。 *Za pet godina ću pokušati studirati u Japanu. ✗*

し. ごと かく. ほ
いい仕事を確保するため、留学しようとしていた。

Pokušavao sam otići vani na studij kako bih si osigurao dobar posao. ✓

Zbog svoje uske povezanosti s vremenom, ponekad⁴ ovakvi izrazi mogu izražavati da će se nešto upravo dogoditi - ne moraju imati nikakve veze s pokušajem! Ovo je vrlo često u pisanom jeziku i književnim djelima.

し. がつ はじ
四月が始まろうとする。 *Četvrti mjesec samo što nije počeo.*

つよ あらし
風が強まり、嵐が始まろうとしていた。

Vjetar je jačao, oluja samo što nije bila počela. (pričamo o događaju u prošlosti!)

Posljedično, neke situacije mogu prenijeti značenje znatno drugačije od onog koje smo možda htjeli. Iz istog razloga vrlo je često koristiti ih kao opis trenutka za priložne oznake vremena.

そつ. ぎょう
卒業しようとしている。 *Pokušavam diplomirati. ✗ Samo što nisam diplomirao. ✓*

の うし
電車に乗ろうとしたとき、後ろから花子ちゃんの声が聞こえた。

Baš kad sam pokušao ući na vlak, čuo sam Hanako. ✗

Čuo sam Hanako taman kad sam htio ući na vlak. ✓

³Za potrebe razlikovanja ova dva oblika, *pokus* definiramo kao radnju za koju znamo da je možemo izvršiti, ali ne znamo koji će biti krajnji rezultat, dok u *pokušaj* brojimo radnju u čije izvršenje nismo sigurni.

⁴Uvijek ako se radi o glagolima koji nemaju svjesnog vršitelja.

Unatoč⁵ uz čestice が, と, とも

Na ovaj se oblik možemo izravno nastaviti nekom od čestica iz naslova odlomka, čime povezujemo dvije rečenice. Dobiveno značenje ugrubo odgovara vezniku *unatoč*, a spada u nešto sofisticiraniju upotrebu jezika. Uočimo kako je uobičajeno ovako spojene rečenice odvojiti zarezom.

たとえ反対されようが、自分のことは自分で決める。

Sam ću odlučivati o sebi unatoč protivljenju. (drugih)

独が寂しかろうが、猫がいれば大丈夫。

Ako si i usamljen sam sa sobom, mačka sve popravља.

風邪だろうと熱だろうと、明日休むわけにはいかない。

Dobio prehladu ili temperaturu, ne mogu si priuštiti da sutra odmaram.

Nemogućnost⁵ uz čestice に, にも

Nadovežemo li se na 意志形 česticom にも (ponekad skraćeno u samo に), izražavamo nemogućnost da učinimo neku radnju. Ovakav je oblik obično vrlo krut, tako da se isti glagol ponavlja dvaput. Uz izražavanje nemogućnosti ili nesposobnosti da nešto učini, govornik prenosi i svoju frustraciju time - koristimo ovaj oblik za radnje koje želimo izvršiti, ali jednostavno ne ide.

暑くて寝ようにも寝られない。

Vruće je i ne mogu spavati. (i to me frustrira)

仕事が終わらず帰ろうにも帰れない。

Posao nikako da završi i ne mogu doma. (jako želim doma)

⁵Ubraja se u gradivo N1 razine JLPT ispita.

Vježba

Prevedimo na hrvatski:

Lv. 1

1. また私のケーキを食べたろう。
2. 今度の夏休み、海へ行こう。
3. 学生生活を一緒に楽しもう。

Lv. 2

1. また私のケーキを食べようとしたらう。
2. 今度の夏休み、武くんは花子ちゃんを海に誘おうと思っている。
3. 学生生活を一緒に楽しむ気がなかろう。

Lv. 3

1. たとえ私のケーキが食べられようとも、私はくじけたりしない。
2. 振られるのが怖くて、花子ちゃんを海に誘おうにも誘えない。
3. 学生生活を一緒に楽しむ気のないやつは放っておこうと思う。

Lv. 4*

1. よからう。
2. 勉強しようともせずあきらめる人は多い。
3. 武君の赤くなった巨大な鼻を目の前にした⁶花子ちゃんは、真面目に聞こうにも話が頭に入ってこなかった。

⁶Izraz <nešto> を目の前にする stilski odgovara hrvatskom *naći se oči u oči s* <nečim>.